

Sygnatura akt I Ns 330/15

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2018 r.

Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący SSR Zenon Węclawik

Protokolant Anna Lasko

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2018 r. w Kamiennej Górze

na rozprawie sprawy z wniosku Z. L.

przy udziale J. L., S. L., B. L., R. S., B. B. (1), M. Z., D. D.

o dział spadku

postanawia:

I. ustalić, że w skład wspólnego majątku małżeńskiego i spadku po W. L., zmarłym dnia 12.07.2003 r. i A. L. (1), zmarłej dnia 28.11.2003 r., wchodzi:

- 1/ nieruchomość rolna zabudowana w L. 123, gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzona jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 8,5300 ha – o wartości 329.000 zł,
- 2/ nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzona jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 8,0100 ha – o wartości 213.000,00 zł,
- 3/ nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzona jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 6,0000 ha – o wartości 159.600,00 zł,
- 4/ nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzona jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 4,8800 ha - o wartości 140.600,00 zł,
- 5/ kombajn zbożowy (...) ZO 56 – o wartości 18.500,00 zł,
- 6/ ciągnik (...) – o wartości 19.000,00 zł,
- 7/ ciągnik (...) – o wartości 6.700,00 zł,
- 8/ ciągnik C330 – o wartości 12.000,00 zł,
- 9/ ładowacz Cyklop – o wartości 3.700,00 zł,
- 10/ dmuchawa do siana – o wartości 370,00 zł,
- 11/ śrutownik bijakowy – o wartości 1.060,00 zł,

- 12/ trzy rozrzutniki do obornika i zielonki – o łącznej wartości 6.860,00 zł,
 - 13/ dwie brony aktywne – o łącznej wartości 930,00 zł,
 - 14/ kultywator mały – o wartości 400,00 zł,
 - 15/ pług czteroskibowy – o wartości 1.430,00 zł,
 - 16/ pług trzyskibowy – o wartości 820,00 zł,
 - 17/ pług dwuskiibowy – o wartości 450,00 zł,
 - 18/ kopaczka gwiazdowa – o wartości 330,00 zł,
 - 19/ kosiarka O. – o wartości 400,00 zł,
 - 20/ trzy komplety bron (ciężkie, średnie i lekkie) – o łącznej wartości 1.150,00 zł,
 - 21/ wał strunowy posiewny konny – o wartości 340,00 zł,
 - 22/ przyczepa konna trzytonowa – o wartości 1.250,00 zł,
 - 23/ przyczepa czterotonowa – o wartości 2.100,00 zł,
 - 24/ przyczepa dziewięcotonowa – o wartości 5.700,00 zł,
 - 25/ zgarniarka siedmiogwiazdowa – o wartości 760,00 zł,
 - 26/ zgarniarka taśmowa zawieszana – o wartości 570,00 zł,
 - 27/ przetrząsarka konna – o wartości 200,00 zł,
 - 28/ przyczepa dwukołowa – o wartości 650,00 zł,
 - 29/ spawarka transformatorowa – o wartości 700,00 zł,
 - 30/ prasa do słomy S. – o wartości 490,00 zł,
 - 31/ opryskiwacz zawieszany P. – o wartości 600,00 zł,
 - 32/ siewnik zbożowy Poznaniak – o wartości 840,00 zł
 - 33/ siewnik nawozowy lejowy zawieszany – o wartości 350,00 zł
 - 34/ wialnia ręczna do zboża – o wartości 100,00 zł
 - 35/ 31 sztuk bydła – o łącznej wartości 74.540,00 zł
- tj. majątek o łącznej wartości 1.005.490,00 zł

II. dokonać podziału wspólnego majątku małżeńskiego i działu spadku po W. L. i A. L. (1) w ten sposób, że cały majątek opisany w pkt I niniejszego postanowienia, przyznać na wyłączną własność B. L., s. W. i A.,

III. zasądzić od B. L. na rzecz Z. L. spłatę w kwocie 143.641,43 zł z rozłożeniem zasądzonej spłaty na dziesięć rat rocznych po 14.360,00 zł każda z rat i przy ustaleniu wysokości pierwszej raty na kwotę 14.401,43 zł, płatne w terminie do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku, poczynając od 2019 roku, z ustawowym odsetkami za opóźnienie,

IV. zasądzić od B. L. na rzecz J. L. spłatę w kwocie 143.641,43 zł z rozłożeniem zasądzonej spłaty na dziesięć rat rocznych po 14.360,00 zł każda z rat i przy ustaleniu wysokości pierwszej raty na kwotę 14.401,43 zł, płatne w terminie do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku, poczynając od 2019 roku, z ustawowym odsetkami za opóźnienie,

V. zasądzić od B. L. na rzecz S. L. spłatę w kwocie 143.641,43 zł z rozłożeniem zasądzonej spłaty na dziesięć rat rocznych po 14.360,00 zł każda z rat i przy ustaleniu wysokości pierwszej raty na kwotę 14.401,43 zł, płatne w terminie do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku, poczynając od 2019 roku, z ustawowym odsetkami za opóźnienie,

VI. zasądzić od B. L. na rzecz B. B. (1) spłatę w kwocie 143.641,43 zł z rozłożeniem zasądzonej spłaty na dziesięć rat rocznych po 14.360,00 zł każda z rat i przy ustaleniu wysokości pierwszej raty na kwotę 14.401,43 zł, płatne w terminie do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku, poczynając od 2019 roku, z ustawowym odsetkami za opóźnienie,

VII. zasądzić od B. L. na rzecz R. S. spłatę w kwocie 143.641,43 zł z rozłożeniem zasądzonej spłaty na dziesięć rat rocznych po 14.360,00 zł każda z rat i przy ustaleniu wysokości pierwszej raty na kwotę 14.401,43 zł, płatne w terminie do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku, poczynając od 2019 roku, z ustawowym odsetkami za opóźnienie,

VIII. zasądzić od B. L. na rzecz M. Z. spłatę w kwocie 71.820,72 zł z rozłożeniem zasądzonej spłaty na dziesięć rat rocznych po 7.182,00 zł każda z rat i przy ustaleniu wysokości pierwszej raty na kwotę 7.182,72 zł, płatne w terminie do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku, poczynając od 2019 roku, z ustawowym odsetkami za opóźnienie,

IX. zasądzić od B. L. na rzecz D. D. spłatę w kwocie 71.820,72 zł z rozłożeniem zasądzonej spłaty na dziesięć rat rocznych po 7.182,00 zł każda z rat i przy ustaleniu wysokości pierwszej raty na kwotę 7.182,72 zł, płatne w terminie do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku, poczynając od 2019 roku, z ustawowym odsetkami za opóźnienie,

X. oddalić wniosek B. L. o zwrot nakładów i długów spadkowych,

XI. pozostawić strony przy poniesionych kosztach postępowania,

XII. zaliczyć na rzecz Skarbu Państwa nieuiszczone zaliczki na wydatki i opłatę sądową, od których wnioskodawca został zwolniony

sygn. akt **INs 330/15**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Z. L. wniósł o ustalenie, że w skład spadku po zmarłym w dniu 12.07.2003 r. A. L. (2) oraz zmarłej w dniu 28.11.2003 r. A. L. (1) ostatnio zamieszkałych w L. wchodzi położone w miejscowości L. gospodarstwo rolne składające się z: budynku mieszkalnego, zabudowań gospodarczych o powierzchni 8,5300 ha wpisanych do księgi wieczystej Kw nr (...) o wartości 700000,00 zł, niezabudowanych nieruchomości rolnych: o powierzchni 4,880 ha wpisanych do księgi wieczystej nr KW (...), o powierzchni 6,000 ha wpisanych do księgi wieczystej nr KW (...), o powierzchni 8,0100 ha wpisanych do księgi wieczystej nr KW (...) o wartości 370000,00 zł prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze Wydział Ksiąg Wieczystych. Ponadto ruchomości o wartości 268 950,00 zł, 50 sztuk bydła mlecznego o wartości 150 000,00 zł. Wniósł o dokonanie działu spadku poprzez zniesienie współwłasności w ten sposób, aby prawo własności gospodarstwa rolnego, w skład którego wchodzi również mienie (1 488 955,00 zł) przyznać uczestnikowi B. L. ze spłatą na rzecz wnioskodawcy postępowania wartości udziału spadkowego. W uzasadnieniu wskazał, iż postanowieniem z dnia 29.03.2012 r. sąd stwierdził, że spadek po W. L. i A. L. (1) na podstawie ustawy nabyli: synowie: S. L., Z. L., B. L., córki: A. D., R. S. i B. B. (1) w udziałach po 1/7. W skład majątku wchodziło opisane w/w gospodarstwo rolne wraz z maszynami i urządzeniami rolniczymi. W ocenie wnioskodawcy gospodarstwo rolne było w bardzo dobrym stanie i należało do przodujących w regionie. Rodzice wnioskodawcy ponadto posiadali także bydło mleczne w ilości 50 sztuk. Z. L. wskazał, iż w chwili obecnej gospodarstwo rolne jest w posiadaniu uczestnika postępowania B. L., który prowadzi w nim produkcję rolną, a on sam nie korzysta z majątku spadkowego. Wnioskodawca podał także, iż spadkobiercami A. D. nie żyje i dziedziczą po niej synowie M. Z. i D. D..

Uczestnik postępowania B. L. w odpowiedzi na wniosek odniósł się do składu majątku spadkowego i jego wartości. Wskazał, iż spadkodawcy posiadali w rzeczywistości 39,77 ha gruntów, realna wartość budynku mieszkalnego wynosi około 100 000,00 zł, stodoła około 30 000,00 zł, budynku gospodarczego około 20 000,00 zł, a wartość obory nie jest wyższa niż 80 000,00 zł (łącznie wartość nieruchomości nie jest wyższa niż 230 000,00 zł). Podniósł także, iż wartość wszystkich ruchomości została znacznie zawyżona przez wnioskodawcę, a rodzice posiadali około 30 sztuk bydła, w skład którego wchodziły cielaki, jałówki i krowy. Wskazał także, iż w chwili gdy spadkodawcy podupadli na zdrowiu część bydła została sprzedana, a część rodzice darowali uczestnikowi i jego żonie. B. L. podał, iż poniósł na majątek spadkowy nakłady które zgłosił się rozliczenia tj.: wymiana pieca w budynku mieszkalnym o wartości 3 000,00 wraz z robocizną w wysokości 2 000,00 zł, wykopał studnię głębinową, dokonał wymiany instalacji wodnej w oborze i instalacji wodnej od studni głębinowej do zabudowań o wartości nie mniejszej niż 114 274,23 zł, opłacania od 2004 r. do chwili obecnej ubezpieczenia zabudowań, opłacanie podatku rolnego od 2004 r. do chwili obecnej w wysokości 23 724,00 zł oraz poniósł koszty związane z wystawieniem pomnika dla rodziców w wysokości 7 500,00 zł. Podniósł również iż uczestnicy otrzymali darowizny od rodziców: R. S. otrzymała 100 000,00 starych zł, otrzymała nowy samochód o wartości 150 000,00 zł oraz pobrała z rachunku bankowego rodziców środki finansowy w wysokości 108 000,00 zł, S. L. otrzymał pieniądze na budowę domu, J. L. otrzymał środki finansowe na zakup samochodu oraz środki na remont mieszkania, wnioskodawca otrzymał środki finansowe na remont mieszkania i zakup ciągnika, A. D. otrzymała środki finansowe na wykup mieszkania, B. B. (1) otrzymała środki finansowe na zakup samochodu, M. Z. otrzymał 2,43 ha gruntów rolnych o wartości ok 50 000,00 zł. B. L. wniósł o zaliczenie darowizn przez spadkodawców na poczet ich schedy spadkowej. Wniósł on o obniżenie ewentualnych spłat dla pozostałych uczestników oraz zasądzenie ich w formie ratalnej. Wskazał, iż spadkodawcy zdecydowali że to on przejmie gospodarstwo dlatego dokonali na rzecz pozostałych dzieci poważnych darowizn. Ponadto pracował on na gospodarstwie wraz z żoną i byli traktowani jak domownicy, prowadzi ze spadkodawcami wspólne gospodarstwo domowe. W jego ocenie fakt, iż ponad 25 lat pracuje na gospodarstwie uzasadnia znaczne obniżenie wysokości spłat pozostałym uczestnikom, którzy w tym okresie uczyli się lub pracowali na własny rachunek.

Wnioskodawca oraz uczestnicy postępowania zmieniali swoje propozycje działowe w toku postępowania. Ostatecznie wnieśli o: Z. L. wniósł o przyznanie całego spadku B. L. z obowiązkiem spłaty, D. D. wniósł o podział fizyczny z obowiązkiem spłaty, M. Z. chciał sprzedaż lub swego udziału albo przyznania majątku komuś i spłaty, tylko aby nie był to B. L., J. L. wniósł o podział fizyczny z obowiązkiem spłaty, S. L. wniósł o przyznanie całego spadku dla B. L., B. B. (1) wniosła o podział fizyczny z obowiązkiem spłaty, R. S. chciała sprzedaż gospodarstwa rolnego. Natomiast B. L. wniósł o przyznanie całego spadku dla niego, jednocześnie wskazując iż nie stać go na spłaty na pozostałych uczestników postępowania.

SĄD USTALIŁ NASTĘPUJĄCY STAN FAKTYCZNY

Spadkodawca W. L. zmarł w dniu 12.07.2003 r. w J., ostatnio stale przed śmiercią zamieszkiwał w L.. W chwili śmierci był żonaty z A. L. (1) i miał siedmioro dzieci: S. L., J. L., Z. L., B. L., A. D., R. S. i B. B. (2).

Postanowieniem z dnia 29.03.2012 r. sygn. akt I Ns 432/10 stwierdzono, że spadek po W. L. na podstawie ustawy nabyła żona A. L. (1) w udziale 7/28 części oraz dzieci: S. L., J. L., Z. L., B. L., A. D., R. S. i B. B. (2) w 3/28 części każde z nich.

Spadkodawczyni A. L. (1) zmarła w dniu 28.11.2003 r. w L., ostatnio stale przed śmiercią zamieszkiwała w L.. W chwili śmierci była wdową i miała siedmioro dzieci: S. L., J. L., Z. L., B. L., A. D., R. S. i B. B. (2).

Postanowieniem z dnia 29.03.2012 r. sygn. akt I Ns 432/10 stwierdzono, że spadek po A. L. (1) na podstawie ustawy nabyły dzieci: S. L., J. L., Z. L., B. L., A. D., R. S. i B. B. (2) w 1/7 części każde z nich.

Dowód:

- postanowienie z dnia 29.03.2012 r. (k. 18)

W dniu 09.0.2004 r. zmarła A. D. pozostawiając dwóch synów M. Z. i D. D.. Dnia 08.01.2010 r. notariusz D. G. aktem notarialnym rep A Nr 28/2010 poświadczyla, iż spadek po A. D. dziedziczą na podstawie ustawy M. Z. i D. D. po 1/2 części.

Dowód:

- akt notarialny z dnia 08.01.2010 r. (k. 248-249)

Umową darowizny z dnia 23.09.2002 r. W. L. darował B. L. ciągnik rolniczy marki U. v-914.

Dowód:

- umowa darowizny (k. 79, 167)

- zeznania E. L. (1) (k. 234v-236v)

B. L. zakupił: przenośnik ślimakowy, przyczepę samozbierającą R. (...), pług pięcioskibowy, opryskiwacz P. 818, siewnik zbóż (...).

Dowód:

- faktury (k. 85-88)

- zeznania E. L. (1) (k. 234v-236v)

M. Z. posiada praktyczne kwalifikacje rolnicze. Wstąpił on w miejsce W. L. jako dzierżawcy nieruchomości rolnej położonej w obrębie L. w granicach działki nr (...) o pow. 2,00 ha. oraz w granicach działek (...) o łącznej pow. 17,36 ha.

Dowód:

- oświadczenie o kwalifikacjach rolniczych (k. 175)

- aneksy do umowy dzierżawy (k. 176-177)

W skład wspólnego majątku małżeńskiego i spadku po W. L. i A. L. (1) wchodzi: 1) nieruchomość rolna zabudowana w L. 123, gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzone jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 8,5300 ha - o wartości 329.000 zł, 2) nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzone jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 8,0100 ha - o wartości 213.000,00 zł, 3) nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzone jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 6,0000 ha - o wartości 159.600,00 zł, 4) nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzone jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 4,8800 ha- o wartości 140.600,00 zł.

Dowód:

- pismo Starostwa Powiatowego w J. (k. 264-264v)

- zaświadczenie z dnia 23.11.2017 r. (k. 594-594v)

- wypisy z rejestru gruntów (k. 283-286)

- wydruk ksiąg wieczystych (k. 21-48)

- wykaz właścicieli i władających (k. 75-78)

- opinia biegłej M. S. (k. 428-540)

- odpisy ksiąg wieczystych (k. 133-135v)

W skład majątku małżeńskiego wchodzi również ruchomości: 1) kombajn zbożowy (...) ZO 56 – o wartości 18.500,00 zł, 2) ciągnik (...) – o wartości 19.000,00 zł, 3) ciągnik (...) – o wartości 6.700,00 zł, 4) ciągnik (...) – o wartości 12.000,00 zł, 5) ładowacz C. – o wartości 3.700,00 zł, 6) dmuchawa do siana – o wartości 370,00 zł, 7) śrutownik bijakowy – o wartości 1.060,00 zł, 8) trzy rozrzutniki do obornika i zielonki – o łącznej wartości 6.860,00 zł, 9) dwie brony aktywne – o łącznej wartości 930,00 zł, 10) kultywator mały – o wartości 400,00 zł, 11) pług czteroskibowy – o wartości 1.430,00 zł, 12) pług trzyskibowy – o wartości 820,00 zł, 13) pług dwuskirowy – o wartości 450,00 zł, 14) kopaczka gwiazdowa – o wartości 330,00 zł, 15) kosiarka O. – o wartości 400,00 zł, 16) trzy komplety bron (ciężkie, średnie i lekkie) – o łącznej wartości 1.150,00 zł, 17) wał strunowy posiewny konny – o wartości 340,00 zł, 18) przyczepa konna trzytonowa – o wartości 1.250,00 zł, 19) przyczepa czterotonowa – o wartości 2.100,00 zł, 20) przyczepa dziewięcotonowa – o wartości 5.700,00 zł, 21) zgarniarka siedmiogwiazdowa – o wartości 760,00 zł, 22) zgarniarka taśmowa zawieszana – o wartości 570,00 zł, 23) przetrząsarka konna – o wartości 200,00 zł, 24) przyczepa dwukołowa – o wartości 650,00 zł, 25) spawarka transformatorowa – o wartości 700,00 zł, 26) prasa do słomy S. – o wartości 490,00 zł, 27) opryskiwacz zawieszany P. – o wartości 600,00 zł, 28) siewnik zbożowy P. – o wartości 840,00 zł, 29) siewnik nawozowy lejowy zawieszany – o wartości 350,00 zł, 30) wialnia ręczna do zboża – o wartości 100,00 zł.

Należało także przyjąć, iż w skład spadku wchodziło 31 sztuk bydła – o łącznej wartości 74.540,00 zł (stosunkowo do wartości przyjętej wobec 44 krów ustalonej przez biegłego sądowego na kwotę 105.800,00 zł).

Dowód:

- opinia biegłego J. P. (k. 356-381, 559-561)

- zeznania Z. L. (k. 144v-145)

- zeznania B. L. (k. 145-145v, 270-272)

- zeznania J. L. (k. 145v, 301-302)

- zeznania R. S. (k. 145v-146)

- zeznania M. Z. (k. 146-146v)

- zeznania W. K. (k. 233v-234)

- zeznania E. L. (1) (k. 234v-236v)

- zeznania Z. C. (k. 267-267v)

- zeznania E. L. (2) (k. 267v-268v)

- zeznania Z. L. (k. 269-270)

- zeznania B. B. (1) (k. 272v-273)

- pismo regionalnego związku hodowców bydła i producentów mleka (k. 419)

B. L. od urodzenia do chwili obecnej mieszka w spadkowym gospodarstwie rolnym w L. 123, oraz pracował i pracuje w nim nadal. W latach 2004-2015 r. dokonywał wpłat z tytułu podatku w sumie: 23 724,40 zł. Ukończył szkołę rolniczą. Wykonywał on bieżące naprawy i remonty w spadkowym gospodarstwie.

Dowód:

- zaświadczenie z dnia 21.10.2015 r. (k. 100)

- zaświadczenie z dnia 26.10.1987 r. (k. 103)

- rachunki (k. 198-205)

- zeznania Z. L. (k. 144v-145)

- zeznania B. L. (k. 145-145v, 270-272)

- zeznania J. L. (k. 145v, 301-302)

- zeznania R. S. (k. 145v-146)

- zeznania H. M. (k. 234-234v)

- zeznania E. L. (1) (k. 234v-236v)

- zeznania E. L. (2) (k. 267v-268v)

- zeznania Z. L. (k. 269-270)

- zeznania B. B. (1) (k. 272v-273)

SĄD ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE

Poczynione w sprawie ustalenia nie budzą wątpliwości. Znajdują podstawę w dokumentach, a ponadto opinii biegłego sądowego M. S. (2) i J. P. (2), które należy uznać za przekonujące i zasługujące na uwzględnienie.

Spadkobiercy nabywają spadek w stanie istniejącym w chwili jego otwarcia. Z postanowieniem z dnia 29.03.2012 r. sygn. akt I Ns 432/10 wynika, że spadek po W. L. i A. L. (1) na podstawie ustawy nabyły ich dzieci po 1/7 części każde z nich. Spadkobiercami ustawowymi po A. D. są jej synowie M. Z. i D. D. i oni nabyli po połowie przysługujący jej udział. W niniejszej sprawie można wyodrębnić 3 główne masy spadkowe tj. nieruchomości rolne, ruchomości oraz bydło.

Podział majątku wspólnego, dział spadku i zniesienie współwłasności mogą nastąpić bądź poprzez podział fizyczny rzeczy, jeżeli nie jest on sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo pociągałby za sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości (art. 211 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o.), bądź poprzez przyznanie rzeczy na wyłączną własność jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sądową sprzedaż stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego (art. 212 § 2 k.c.). W razie braku zgody współwłaścicieli, sąd przyzna gospodarstwo rolne temu z nich, który je prowadzi lub stale w nim pracuje, chyba że interes społeczno-gospodarczy przemawia za wyborem innego współwłaściciela (art. 214 § 1 k.c.), a jeżeli warunki te spełnia kilku współwłaścicieli albo jeżeli nie spełnia ich żaden z nich, sąd przyzna gospodarstwo rolne temu z nich, który daje najlepszą gwarancję jego należytego prowadzenia (art. 214 § 2 k.c.).

W rozpoznawanej sprawie skład spadku po W. L. i A. L. (1) był częściowo bezsporny. Nie ulegało wątpliwości, że w skład spadku po zmarłych wchodziły: nieruchomość rolna zabudowana w L. 123, gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzone jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 8,5300 ha, 2) nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzone jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 8,0100 ha, 3) nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzone jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek nr (...), o łącznej pow. 6,0000 ha, 4) nieruchomość rolna niezabudowana w L., gmina B., dla której w Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze prowadzone jest księga wieczysta nr (...), składająca się z działek

nr (...), o łącznej pow. 4,8800 ha. Pojawia się jednak zasadnicza kwestia - jaka jest wartość powyższych nieruchomości. W związku z tym niewątpliwie wymagało to ustalenia tych wartości przez właściwego biegłego sądowego.

Biegły sądowy z zakresu szacowania nieruchomości opierając się na ustaleniach stanu faktycznego, ale też na materiale zebrany w aktach sprawy ustalił wartości w/w nieruchomości w następujący sposób: wartość nieruchomości nr 1) określił na 329 000,00 zł, nr 2) 213 000,00 zł, nr 3) 159 600,00 zł, nr 4) 140 600,00 zł. Żadna ze stron postępowania nie wniosła zarzutów do powyższej opinii i nie wносиła o przeprowadzenie opinii uzupełniającej. W ocenie Sądu opinia biegłej M. S. (2) jest rzetelna, profesjonalna, komplementarna oraz argumenty jak i metody w niej przedstawione są logiczne i poprawne, materiał porównawczy również. Nie budziły wątpliwości wywody i logika rozumowania biegłego jak i spekulacja z wyliczeniem.

Dalsze składniki i prawa majątkowe zmarłych w postaci sprzętu rolniczego i jego wartości pozostawały kwestią sporną pomiędzy stronami. Faktem jest, iż spadkodawcy posiadali wiele sprzętu rolniczego w dacie swojej śmierci, jednakże niektóre jego składniki zostały sprzedane, darowane lub uległy zniszczeniu. Dlatego Sąd na podstawie poczynionych ustaleń w oparciu o zebrane dokumenty i zeznania stron i świadków przyjął do podziału składniki majątkowe spadku, których stan prawny nie budził żadnych wątpliwości. Tak samo jak przy wartości nieruchomości tak i przy wycenie sprzętu rolniczego istniały rozbieżności pomiędzy stronami. Dlatego też, zostały one ustalone na podstawie pisemnej opinii biegłego z zakresu wyceny i oceny stanu technicznego maszyn, urządzeń technicznych i ruchomości, wyceny i oceny stanu technicznego sprzętu rolniczego, który wycenił wartość poszczególnych składników majątkowych. Łącznie wartość sprzętu rolniczego wynosiła 88 750,00 zł.

Jeżeli chodzi o bydło, to brak było jednomyślności co do ilości poszczególnych asortymentów bydła. Ze zgromadzonego materiału wynika, iż było 44 stanowiska na bydło, i taką ilość przyjął biegły przy ich wycenie. Jednakże w ocenie Sądu biorąc pod uwagę zeznania niektórych stron postępowania oraz dane zawarte w informacji (...) Związku (...) spadkodawcy mieli 31 krów. W związku z czym proporcjonalnie do wyliczenia biegłego ich wartość wynosiła $31 \times (105 800,00 \text{ zł} : 44) = 74 540,00 \text{ zł}$.

Jeżeli chodzi o dowody z dokumentów, na których swe ustalenia oparł sąd, ich autentyczność i prawdziwość nie były podważane, w związku z czym stanowiły one wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych. Sąd dał wiarę zeznaniom przesłuchanych świadków i stron albowiem wzajemnie się ze sobą pokrywały - sąd nie stwierdził, ażeby ich relacje były nieobiektywne, albowiem nie były one ukierunkowane przeciwko którejkolwiek ze stron. Nie można również pomijać okoliczności, że moc dowodową przesłuchania stron obniżał fakt ich sporadycznej w ostatnich latach obecności na terenie gospodarstwa rolnego.

Sąd dokonał podziału wspólnego majątku małżeńskiego i działu spadku po W. L. i A. L. (1) w ten sposób, że cały majątek przyznał na wyłączną własność B. L., ponieważ ze zgodnych zeznań wnioskodawcy, uczestników postępowania jak i świadków wynika, iż pracował on przed śmiercią spadkodawców w gospodarstwie rolnym oraz pracuje do chwili obecnej. Mieszkał on w nim od wielu lat, ukończył szkołę rolniczą i uzyskał świadectwo rolnika. Ponadto od 2004 roku do dnia dzisiejszego płacił podatek rolny od spornego gospodarstwa rolnego. Należy również wskazać, iż większa część spadkobierców wniosła o przyznanie gospodarstwa B. L. wraz ze splątą na swoją rzecz.

Sąd nie zaliczył na poczet spadku darowizn spadkodawców dokonanych na rzecz swoich dzieci, ponieważ nie były zwyczajowe stosownie do ustalonych okoliczności, a poza tym nie były dostatecznie wykazane, ani przez dokumentację, ani nawet przez zeznania stron. Ponadto na podstawie art. 199 i następne 206 i 207 k.c. zgodnie z którymi do podjęcia pewnych inwestycji czynności przekraczający zwykły zarząd potrzeba zgody wszystkich współwłaścicieli, nie zostały zaliczone nakłady dokonane przez uczestnika B. L., gdyż robił to dla siebie. Trzeba wskazać, iż B. L. zamieszkiwał w spornej nieruchomości przy akceptacji pozostałych spadkobierców, wszyscy z nich wiedzieli, że z niej korzysta, bierze z tego pożytki co za tym idzie zgodnie z art. 206 k.c. odpowiednio powinien ponosić ciężary tj. wszystkie nakłady na nieruchomość. Tak samo nie zostały rozliczone koszty nagrobka, za które zapłacił, ponieważ należy to należy je zaliczyć do długów spadkowych, których nie rozlicza się przy dziale spadku. Dział spadku nie obejmuje bowiem długów spadkowych. Sąd spadku nie może rozstrzygać o długach spadku, a w szczególności

określać, którego wierzyciela ma spłacić dany spadkobierca. Takie postanowienia naruszają art. 1034 i art. 1034⁽²⁾k.c. (zob. postanowienie SN z dnia 26 stycznia 1972 r., III CRN 477/71, OSPiKA 1972, z. 9, poz. 174, z omówieniem W. Siedleckiego, Przegląd orzecznictwa, PiP 1973, z. 11, s. 126 oraz postanowienie SN z dnia 20 września 2000 r., I CKN 295/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 32, z omówieniem W. Robaczyńskiego, Przegląd orzecznictwa, PS 2005, nr 11–12, s. 233).

Skoro więc łączna wartość majątku spadkodawców wynosiła 1 005 490,00 zł (842 200,00 zł + 74 540,00 zł + 88 750,00), a zgodnie z postanowieniem z dnia 29.03.2012 r. S. L., J. L., Z. L., B. L., A. D., R. S. i B. B. (1) nabyli po 1/7 udziału spadkowego, to przysługiwała im od B. L. spłata w wysokości po 143 641,43 zł. Jednakże spadek po A. D. odziedziczyli na podstawie ustawy M. Z. i D. D. po 1/2 części, w związku z czym należy im się spłata od B. L. w wysokości po 71 820,72 zł.

Sąd na podstawie art. 212 § 3 k.c., rozłożył zasądzone należności na dziesięć rat rocznych po 14 360,00 zł każda z rat na rzecz dzieci spadkodawców, a po 7 182,72 zł na rzecz wnuków tj. M. Z. i D. D.. Sąd określił termin zapłaty kwot do dnia 31 stycznia każdego roku, poczynając od 2019 roku z ustawowymi odsetkami za opóźnienie przyjmując, że uczestnik postępowania B. L. będzie w stanie zgromadzić w tym terminie kwoty by wypłacić zasądzone spłaty. Z drugiej zaś strony nie jest to termin na tyle odległy by powstała krzywda dla któregokolwiek z uprawnionych. W zakresie odsetek Sąd oparł się na treści przepisu 212 § 3 k.c. w zw. z art. 1035 k.c., który stanowi, że w razie ustalenia spłat Sąd ustali wysokość i termin uiszczenia odsetek.

Orzekając o kosztach postępowania pomiędzy wnioskodawcą i uczestnikami postępowania sąd uznał, że powinni oni ponosić je stosownie do ogólnej reguły wynikającej z przepisu art. 520 k.p.c. tj. stosownie do swojego udziału w sprawie (punkt XI postanowienia).

Na mocy postanowienia z dnia 10.07.2015 r. wnioskodawca został zwolniony od kosztów sądowych w całości, dlatego nieuiszczone zaliczki na wydatki i opłatę sodową zostały zaliczone w punkcie XII postanowienia na rachunek Skarbu Państwa na podstawie przepisu art. 113 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. nr 623).